

Brassó, 1871.

Első évi folyam 28. szám.

Péntek, április 7.

Megjelenik ez a lap heten-
kint kétszer
kedden és pénteken.

Á r a :

Egész évre . . . 6 ft. — kr.
Félévre . . . 3 ft. — kr.
Negyedévre . . . 1 ft. 50 kr.

Szerkesztői kiadói szállás:
Kenyeres Adolf ügyvédi
íródája, Nagypiaczon.

NEMERE

Politikai, közgazdászati és társadalmi lap.

Hirdetési díj:

3 hasábos garmond sorért,
vagy annak helyéért 4 kr.
(1—10 sornyi hirdetés ára
mindig 40 kr.) — Bélyegdíj
minden ígatáskor 30 kr. —
Nagyobb hirdetéseknek alku
szerint. — Hirdetések fölvé-
tetnek a szerkesztőségben
és Römer és Kammer nyom-
dájában.

(Megjelent a Nemere című politikai, közgazdászati és társadalmi
lapban)

Brassó, 1871., első évfolyam 28. szám, péntek, április 7.)

A királyföld municipalis szer-
vezése ajtó előtt léve, ezen tárggyal
kapcsolatban nevezetes kérdés
gyanánt merült fel, hogy ki bír jogos
igénnyel azon vagyonhoz, melyet
mint a királyföld közvagyonát az
egyetem kezel — s innen közön-
ségesen szász nemzeti vagyonnak
nevezetik.

Ha a közelebbi egyetemi gyűlés
alatt történetekre figyelünk, arról
győződünk meg, hogy sokan vannak
azon téves felfogásban, hogy valamint
a király föld „Szászföld” nevezete e
földterület német ajkú lakóinak már
nemzetiségek feletti nagyobb jogot
adott volna ehez, így az ugy nevezett
szász nemzeti vagyonhoz is nekik
talán privilégiumokon alapult való-
ságos másokat kirekesztő igényök
lehetne. Hogy emberiségi szem-
pontból mennyire nem igazolható, a
társadalom újabb elveivel mennyire
összeférhetetlen azon nézet, hogy
valamely terület lakói között a köz-
terhek egyenlő hordozása mellett
a közjavadalmakbani aránylagos
részesülésre nézve, a nyelv, vagy fe-
lekezet különbséget tegyen, fejtegetni
is felesleges. A másokat kizárni
óhajtó nézet pártolói is csak egyedül
a régi privilegialis papírdarabokkal
próbálghatják magukat igazolni; s
hogy ez mily gyenge alap figyelmesb
megtekintésre azonnal kitűnik.

A királyföldre nézve a legrégibb és
nevezetesebb okmány az 1224-beli
agynevezett Andreanum; ebben for-
dulnak elő az emlékezetes „a Város
usque ad Boralt unus sit populus”
szavak. S tekintsük meg közelebről
ennek értelmét. Endre király e sze-
rint a szász-várostól Boraltig terjedő
földterületet, melyen a szászok elei
betelepülések folytán több apró
comitatusok kezdtek ellő állani,
egy comitatusba egy ispányfősége
alatt egyesíti, úgy, hogy ezen terület
nagyobb részt német lakói, egy darab
székelyek által bírt földdel — cum
terra Syculorum, terrae Sebus — s
az Oláhok és Besenyők által la-
kott erdőkkel — silva Blaccorum

et Bissenorum — egy néptömeget
formáljanak — unus sit populus, — s
főispányjukban, mint az azon időbeli
többi comitatusok első fokú bírósá-
got bírjanak.

Azonban a területnek egy várm-
egyévé való illetén tömörítése teljes-
séggel nem tette azt, hogy az itt lako-
zott különböző nemzetiségű lakosok
mind egy nemzeté tétettek volna,
például szászszá, — unus sit populus,
nem: una natio; sem azt, hogy ezen
területen a szász nemzet a többieket
kirekesztő jogot nyert volna: mert
az oklevél nyilván meghatározza, a
hol a terület azon részeit említi, me-
lyen más nemzetiségek is lakoztak,
hogy a haszonvételi jog azokkal kö-
zös — cum Blaccis et Bissenis usus
communes exercendo, — sem azt
nem végre, hogy ezen unus popu-
lus, vagy annak valamelyik nem-
zetiségű tagjai ehhez tulajdonossági
igényt s örök jogot kaptak volna,
mert ennek neve továbbra is korona
birtoka, királyföld, fiscus jószágá
maradott, lakosai a m. királyok és
fejedelemnek különböző adókat,
dézsmákat fizettek, s a földterületen
levő erdőkben és folyókban a feje-
delmeknek makkoltatási, vadászati
és halászati joga volt. Az igaz ugyan,
hogy a királyföld időfolytán szászföld-
nek is gyakran nevezetett, de ezen
elnevezés csakis olyan geográfiai
elnevezés volt, mint az Alföld nevezet,
vagy mint Brassóban a Bolgárszeg.
Czigonia nevek, melyek korántsem
mutatják, hogy azokban a város
részekben a Bolgároknak vagy Cigá-
nyoknak másokat kirekesztő joguk
lenne. Nyilván mutatja ezt Mária
Trézsiának 1770-beli illetén leirata a
k. főkörmányszékhez: „kedvetlenül
tapasztaltuk, hogy a szász nemzet a
mi — általa lakott — királyi földünk-
höz tulajdonossági igényt s örök jogot
formál. Ezen vakmerőség iránti külö-
nös rosszalásunkat azon nemzetnek
a mi nevünkben, fejezzétek ki.”

Ha azért ennek ellenére a szász
nemzet a királyföldet kizárólag magá-
énak tulajdonítván: onnan másokat

kizárni, jogokban nem részesíteni
igyekezett, ez nem a kiváltságokon
alapuló valóságos jog, hanem olyan
a más nemzetiségek joga ellen elkö-
vetett olyan törvény és igazság ellenes
merénylet, mit a jelenkor szelleme
és polgári egyenlőség elve meg nem
tűrhetnek.

Hasonlólag áll az ügy az ügy-
nevezett szász nemzeti vagyonra
nézve is. A név itt sem határoz. Va-
lamint a királyföldön lakó bár mely
nemzetiségű egyén egyenlő jogú s
egy politikai testet képező nemzet,
s az idetartozásból folyó terhek alól
magát ki nem vonhatja: éppen így az
ebből iolyó javadalmak is közősek az
itten lakozó bár mely nemzetiségű,
egy politikai hatóság alá tartozó nép
unus populus — között.

Nem olvassuk az adomány leve-
lekben, hogy az itten lakó egységes
nép valamelyik nemzetisége abból
kivolta zárva, sőt többire éppen az
ellenkezőjét. Nézzük meg bár csak
figyelemmel.

V. László, 1453-ban Hunyadi
ajánlatára, Talmács széket a hét
szász székek polgármestereinek,
bíráinak, eskütteinek, véreinek s
összes polgárainak ajándékozza,
oly feltétellel, hogy Talmács várát
rontsák le, Lothorvár és Verestorony
erősségeket ellenben erősítsék meg
s az Oláhországba vivő utat úgy elzár-
ják, hogy ott az ellenség az országba
be ne jöhessen.

Avagy kivagynak-e ezen ado-
mány hasznából a nem szász ajkú
lakosok csak egy szóval is zárva?
nem ellenkezőleg a hét szász bírák,
vagy akkori királyföld előjárósága
és minden polgárai nevére szól az
különbségnélkül?

De továbbá valamely adomány
iránti illetőséget, jogot legisztáiban
megmutat az, hogy kinek, vagy
kiknek érdeke, java előmozdítására
rendeltetett az. S vizsgáljuk meg
csak ezen tekintetben a fennebbi
adományt. Valjon az ország csak a
szász nemzeti volt-e? S annak határai
védelme csak szász nemzeti érdek?

Zsigmond király 1424-ben az
addig szebeni prépostsághoz tartozott

falukat és rész jószágokat Szebennek
adományozta, azon feltétellel, hogy
azok jövedelméből 15 papot tartson s
ezek örök időnkig naponként 15 misét
olvassanak. Mi itt a más nemzetisége-
ket ki záró szász nemzeti érdek?

A mise vagy isten dicsőségére
szolgál, mint némelyek vélik, Isten
pedig a királyföldi magyar és oláh
nemzetiségűekhez éppen annyira van,
mint a szászokhoz; vagy az emberek
felvilágosítására s jobbítására szolgál,
mely tekintetben a latin nyelven tar-
tott miséből egyik ismét éppen annyit
okulhat, mint a másik.

Mátyás király 1472-ben a kertzi
apátságot minden jószágaival együtt a
szebeni prepostságnak adta oly felté-
tellel, hogy a szebeni polgárok három
papi férfit tartsanak, a kik az isteni
tisztetlet naponta megtartsák, és a
király lelki üdvéért minden ötödik
napon szent misét szolgáltatassanak.

Már itt Mátyás király vagy az ő lel-
ki üdvé volt-e exclusiv szász nemzeti
érdek? Szelistye szék Szebennek és a
hat szász székek azon feltétellel ado-
mányoztattak egyebek közt, hogy az e
vidéki lakosok a vízaknai sóbányát,
régí szokás szerint, munkásokkal se-
gítsék. Töröcsvár és uradalma Brassó-
nak azon feltétellel van egyebek mel-
lett adva, hogy tartozzék Töröcsvárat
örök időnkig magyar zárnokot és illő
őrséget tartani, a határ széleit erősítse
és védje, a várat élelemmel, lőszerez
lássa el, a területi havasok ösvényeit,
utait zárja el, az erdőket vágassa be,
az ellenséget az országba bejövételbe
akadályozza meg, háború idején is
felszerelt lovast állítson a fejedelem
zászlója alá s a hazafiakat a városba
vendégszeretőleg fogadja be.

Nem de tisztán és világosan
mutatják ezek szerint magok az a-
domány levelek, hogy a szász nem-
zeti vagyon tulajdonképen nem szász
nemzeti vagyon, mert annak az itt
levő nemzetiségek közül, eredeti ren-
deltetése szerint, egyiknek előnyére
és javára éppen úgy kell szolgálni mint
a másoknak.

Ha valaki Brassó városának egy
iskola állítására 100 000 forintot
adna, feltéve, hogy annak állítása és

A Brassói Lapok Alapítvány
a XIX. századi, XX. század eleji
dél-erdélyi román, magyar és
német nyelvű sajtó imagoló-
giai feltérképezésére vállalko-
zott. Azt vizsgálják jeles brassói
és szebeni kutatóink, hogyan
jelenítették meg újságíró ele-
ink a magyar-román-szász
együttélést.

A korábban pusztulásra, fe-
lejtésre ítélt dokumentumok
hamarosan a kutatók, olvasók
számára is hozzáférhetőek lesz-
nek a világhálón.

A projekt támogató-
ja a Nemzeti Kulturális Alap
(Administrația Fondului Cul-
tural Național).

fenntartásának szükségessége valaha
megszűnne, a vagy mondhatná-é
akár melyike az itteni nemzetisé-
geknek, hogy azon összeg most már
kirekesztőleg az ő sajtójává vált?

A szász nemzeti vagyon ilyen kö-
zös természetű voltát bizonyítja an-
nak felhasználása is. Egy 1768-beli
egyetemi nyilatkozat nyilván mondja,
hogy az ezekből jövedelem a részes
székek pénztáraiba szétosztatván,
onnan a székek keblbi szükségére
fordítottat. 1791-ben egy királyi ren-
delet parancsolja, hogy a fogarasi
jószág jövedelméből, úgy a hét bírák
jószágaiból is bizonyos mennyiségek
fordítottassanak a székek és faluk adó-
ságaik törlesztésére és a semmi, vagy
kevés majorsági jövedelemmel bíró
szász és oláhközségek kebelében levő
iskolák és templomok újjá alkotásá-
ra, vagy megalapítására.

Valóban nem csak jogtalan és
méltánytalan, hanem magokkal
az eredeti adomány levelekkel, az
adomány céljával, rendeltetésével
ellenkező szűkkeblű nézet és szán-
dék volna azért az, ha szász atyánkfia
a nemzeti vagyonhozi jogosságunkat
kétségbe hozni akarnék, mert hogy
a királyföldi oláh és magyar vagy
székely nemzetiségűeknek ez irán-
ti számarányukhozi illetőségüket
egyenesen bevállják, ezt kívánja az
igazság. (...)

Közreadja Molnár Stefánia

